

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Nummotheca Principum Austriae

ex gazis Aulae Caesareae potissimum instructa, & aliunde aucta, quae a prima aetate, qua in Austria cusa fuit moneta Sub Babenbergicae Stirpis Marchionibus, Ad Usque Habsburgicae Gentis Principes, Lineae Hispano-Austriacae, Huiusque Masculum Ultimum Carolum II. Regem Hispan.

Complectitur tabulas aeri incisas num. XLI

Herrgott, Marquart

Friburgi Brisgoviae, 1753

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-241482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-241482)

Tab.
XXXI.

decim crucigerorum notans, quod genus monetæ apud Austriacos hodieque in usu, ob pretium suum intrinsecum, longissimo iam tempore septemdecim crucigeris commutari solet. *M. S. B. ar.*

XVII.

Etiam hic grossus eosdem cum præcedentibus titulos præfert. At in imo aduersæ nota valoris trium crucigerorum conspicitur, & in averfâ tria scuta, in triangulo posita, comparent, quorum prius fasciam *Austriacam*, reliqua duo insignia Episcopatus *Olomucensis* exhibent, de quibus sermo erit, cum de monumento eius sepulchrali agendum, ut iam alibi præmonuimus (a). *M. S. B. ar.*

a

Cum tot dignitatibus ac beneficiis Ecclesiasticis, quibus ius cudendæ monetæ non deerat, ornatus fuerit Archidux, aut easdem potius ornaverit ipse: nummos tamen hæcenus haud alios, quam ad Episcopatum Olomucensem ac Abbatiam Murbacensem ac Luderensem pertinentes, detegere potuimus. Quare operæ pretium duximus, nonnullos alios ex *recens-aperto Grosforum scrinio*, quanquam a præcedentibus haud multum, excepto grosso Murbacensi, discrepantes, subiungere; tum & nonnullos addere minutiores.

XVIII.

Discrepat hic nummus a præcedenti in eo, quod in averfâ solemnissimus ille titulus: *Regiaque capella Bohemica comes* omissus sit, notamque chronologicam Tom. II. P. II.

(a) Tom. I. dissert. VI. §. XIII. p. 135.

1652. præferat. *G. C. locul. 2.* FERDINANDI II. IMP. PROLES.
tab. VIII. n. 68. p. 122.

XIX.

Hic nummus ab eo, quem num. xv. descripsimus, fere magnitudine atque metallo solum discernitur. Nota quoque valoris solito loco consistit. *Ibid. suppl. I. tab. XVII. n. 173. p. 169.*

XX.

Neque hic a num. xiv. multum abludivit, sola ferme magnitudine & metallo exceptis. Voces quoque magis abbreviatæ sunt, atque præter solitam valoris notam, numeri Arabici annum 1660. denotant. In imo averfæ pentagonum videtur esse signum monetarii. *Ibid. n. 174.*

XXI.

Epigraphe atque effigies aduersæ num. xii. ferme respondent. In averfâ duo scuta coniuncta. In priori, galero Archiducali tecto, fascia *Austriaca*, in altero tesseræ *Murbacensis & Luderensis* representantur. Additur in ambitu epigraphe: *s. anctus LEODEGARI. us PATRONUS MVR bacensis ET LVDER ensis.*

Hunc *Sanctum* in unciali quodam, regnante FERDINANDO II. percusso, vidimus supra tab. XXIX. n. LXXIV. quemadmodum & de tesseris scutariis illustrium harum Ordinis nostri Benedictini Abbatiarum alias actum fuit. *Ibid. n. 172. p. 168.*

XXII.

† LEOPOLD. us GVIL. ielmus D: ei
G: ratia AR: chi D: ux A. ustria:
E e ad

FERDINANDI II. IMP. PROLES. adduntur duo clavi, in decus-
sim erecti, monetarii signum.
Protome Archiducis ut in præ-
cedentibus, omiſſa cruce pecto-
rali. In imo nota valoris I.

Sequuntur in averſa ſolito
more reliqui tituli: EPISCOPVS:
OLOMVC: *ensis* PRINC: *eps* 53.
Id eſt 1653. Tres parmulae ut
num. XVII. *M. S. B. ar.*

Extant in muſeo noſtro ſi-
miles duo alii, alter de anno
1651. cum parmulis rotundis,
alter de anno 56. cum ſolito ti-
tulo: RE. *giaque*. CA. *pella* BO: *he-*
mica COM. *es.*

MARIÆ ANNÆ
NUMMI.
XXIII.

MARIA. ZA *Æ. tatis* SVE 27.
Protome Archiducis, margari-
tis & criſpo focali ornatae, ca-
pite vitta & pileo obtecto,
ad dextram converſo.

Auctoritas Cl. HERÆI nos
movet, ut nummi huius ty-
pum pro effigie MARIÆ ANNÆ
Auſtriaca, FERDINANDI II. Imp.
filiae, habeamus; is enim de
ſucceſſione Sereniſſimae Domus
Bavaricae agens, eundem ſuas in
tabulas retulit, de quibus in
præfatione partis I. huius num-
mothecae differuimus. Nonnul-
la quidem in eo continentur,
quae animadverſionem criti-
cam merentur, cuiusmodi ſunt:
quod nomen ANNÆ, nomini
MARIÆ additum non ſit: item
quod annus ætatis 27. non ſa-
tis bene reſpondeat Archiduci
Virgini; ſiquidem MARIA AN-
NA noſtra ætatis ſuae anno 27.
iam biennio iuncta erat MAXI-

(a) Iconum tom. I. p. 222.

MILIANO Bavariae Duci; ſed ni-
hil hic de titulis ac nomine Ba-
variae, nec hilum quidem. Ve-
rum cum certior & extra con-
troverſiam poſitus nummus de
hac Principe nobis non ſuppetit:
nummus *Heræanus* forte ſalvari
poterit dicendo: ſiglas illas z
& a, in epigraphe poſt nomen
MARIÆ poſitas, alteram pro
Æc. alteram pro *Auſtriaca* le-
gendam eſſe; quae quidem le-
ctio cuiusmodi litterarum in num-
mis Auſtriacis haud infrequens
eſt. Tum vero coniectandum,
numerum Arabicum 5. altera-
tum, & in numerum 7. mu-
tatum eſſe. Sed nos hanc ſen-
tentiam non tuemur: rei ar-
bitrium penes lectorem eſto.
T. H.

XXIV.

Innitimur hic quoque in fi-
de HERÆI, qui iconicum hunc
nummum, licet omni inſcriptio-
ne ac titulo carentem, in ſuc-
ceſſione Domus Bavariae tribuit
MAXIMILIANO Electori, mari-
to prædictae MARIÆ ANNÆ Ar-
chiducis. Quin immo habitus
oris ſic ſatis bene congruit cum
effigie, quam apud Illuſtr. KHE-
VENHILLERUM habemus (a). a

Siſtitur hic protome Electro-
ris armata, & criſpo focali la-
to ornata, capite nudo, acci-
ſis crinibus, ſiniſtrorſum verſo.

Natus erat MAXIMILIANUS
anno 1573. Primam uxorem
duxit 1595. ELISABETHAM *Lo-*
tharingicam, cum qua ipſos xl.
annos, ad annum nempe 1635.
ſterile matrimonium habuit. Se-
cundis nuptiis, eodem anno cele-
bratis

Tab. XXXI.

bratis, MARIAM ANNAM *Austriacam*, de qua supra egimus, sibi iunxit, ex qua liberos sustulit: demum senio confectus 78. ætatis suæ anno vitam dimisit anno Christi 1651. *Ibid.*

CÆCILIÆ RENATÆ
NUMMUS
XXV.

VLADISLAVS IV. POL. *omnia* SVEC. *in Q. ue* REX. ET CÆCILIA RENATA ARCHIDUX AUSTR. *ia* SPONSI AUGUSTISSMI. Hæc in margine exteriori, maiusculis litteris scripta, leguntur: in inferiori vero sequens distichon habes:

HUNC GENUIT BOREAS HÆC NOMEN DUCIT AB AUSTRO.

REGIBUS HIS MUNDI PLAUDIT UTRUMQUE LATUS.

Ambo sponsi, integro corporis habitu in pedes erecti, supra mensam iungunt dexteram, quibus imminet in specie columbæ SPIRITUS SANCTUS, radios suos demittens. Superne quatuor Angeli musicam exercent: ad latera vero hinc inde duo genii alati sponso & sponsæ lauream quasi imponunt.

In epigraphe averfæ binis FERDINANDI II. Imp. PROLES. lineis duo leguntur disticha, præmissa, ut in antica, parergo:

ASPICE QUAM FAUSTO COEANT IN FOEDERA NEXU.

SARMATA LIBERTAS AUSTRACUM IMPERIUM.

DI RERUM DOMINI FACIANT PLACIDEQUE DIUQUE,

GAUDEAT UT TANTIS ISTUD ET ILLA BONIS.

Ex duobus cordibus, sibi invicem iunctis (quorum alterum a dextris aquilam *Polonia*, a sinistris alterum fasciam *Austria* repræsentat) fumus ascendens, per coronam transit, quam sustinent MARS & PALLAS, pro symbolo *Polonica libertatis & Austriaca dominationis*: ille prius Romanorum more armatus & galea cristata, nec non pallio ornatus, dextra nudum gladium bellatorium tenet; hæc alte succincta, cristata pariter galea conspicua, sin. hastæ puræ innititur. Supernæ radii e nubibus demissi. Nummum nuptialem esse nemo non videt. *M. Imp. ar. pond. 2. unc. & sem.*

FERDINAND. III.
IMPERATOR.

BREVIARIUM VITÆ EX NUMMIS.

Tab. XXXII. seqq.

FERDINANDUS eius nominis III. inter Imperatores, ex Aug. Habsburgo-Austriaca gente assumptos, tertius decimus (23.) vitalem hausit auram Græcii an. 1608. die XIII. Iulii. Is amplissimis naturæ & gratiæ donis instructus (3.6.21.22.) paternarum virtutum æmulator (6.), templorum ac cultus Divini instaurator (7.) audit.

TOM. III. P. II.

Ee 2

lu-

FERDI-
NANDUS
III. Imp.

Iuventute optimarum disciplinarum studio, atque exercitationibus Principe dignis, exacta, annos natus duodeviginti Hungaris Rex datus, atque anno 1625. die XIII. Decemb. solitis ceremoniis, presentibus Augustissimis parentibus (21.) inauguratus fuit (1. 2.): corona quoque Bohemica biennio post pari solemnitate redimitus (3. - 6.).

Tab.
XXXII.
1699.

Cæso WALLENSTEINIO, Fridlandiæ Duce, Cæsareis exercitiis summo cum imperio præfectus, expugnata feliciter Ratisbona, Suecos ad Nordlingam memorabili prælio superavit (9.). Exinde Rex Romanorum Ratisbonæ an. 1636. die XXII. Decembris electus, mox ibidem tricesimo eiusdem mensis diadema consueta pompa accepit (11. 12.) patremque non multo post in Imperio excipiens, bellum Sueco-Gallicum vario Marte ad annum usque 1648. continuavit, quo demum alma pax, ut ut Ecclesiæ haud proficua (51.), ardentissimis votis diu ante (50.) sed frustra expetita, inter partes litigantes, tum *Osnabrugæ* cum Suecis, tum Monasterii cum Gallis die 24. & 25. Octobris (51. 53.) plaudentibus vel pueris (59.) sancita (52. 53.) atque decreta deinde, quod multum interea operæ exposcebat (54.) eiusdem executione (56. 57.) anno 1650 firmata fuit.

Pacata itaque Germania atque innummeris calamitatibus, quæ fervente bello atrocissimo perpeffa fuit, erepta, cetera Principatus eius pacifica fuere. Hanc vero publicam quietem dum omni conatu tueri, acceptaque perfanare vulnera studet (60.): morte oppressus, IV. Nonas Aprilis anni 1657. ad plures abiit, cum triennio ante, id est anno 1654. filium sibi cognominem, iamque coronatum Romanorum Regem, in flore ætatis defunctum, acerbissimo cum luctu extulisset (34.)

Symbolum, quo factus Hungariæ & Bohemiæ Rex, (1. 2. 4. 5.) nec non & Imperator (11. 13. - 15.) gentes, suæ curæ commissas, PIETATE ET IUSTITIA gubernaturum se publice testatus est, nullo non tempore sanctissime, atque tum etiam adimpleffe populo visus est, quando pacem orbi conciliavit. (58.)

Coniugio ter se obstrinxit: primo cum MARIA, PHILIPPI III. Hispaniarum Regis filia (8.), in hanc lucem anno 1606. die XVIII. Augusti (10.) edita. Hæc ei quatuor filios, totidemque filias cum genuisset, anno 1646. ad plures abiit.

Eodem adhuc anno secundis votis MARIAM LEOPOLDINAM, LEOPOLDI V. Archiducis Austriæ filiam, sibi iunxit (18.) sed quæ anno infecuto CAROLUM IOSEPHUM enixa, immatura morte sublata est.

Tertia denique UXOR ELEONORA, CAROLI Ducis Mantuæ filia (19. 20. 24. 31.) thorum eius anno 1651. die XXX. Aprilis conscendit, atque anno 1656. Regina Bohemiæ coronata fuit (19.):